

Від Адміністрації. До сеї книжки долучіть і просимо відновляти передплату, щоб завчасу ustalити висоту накладу. Хто перестає передплатити журнал, повинен нас про се повідомити.

ЗМІСТ:

ЛЕСЯ УКРАЇНКА: На полі крові (Драматична поема)	433
П. КАПЕЛЬГОРОДСЬКИЙ: З тюремних мотивів	448
Ю. БУДЯК: Записки учителя (далі)	450
ГРИЦЬКО ЧУПРИНКА: Гріх; З вікна; Самотність (поезії)	466
МИХ. ГРУШЕВСЬКИЙ: Смерть Толстого	467
М. ЄВШАН: Лев Толстой (1828—1910)	469
НАТАЛЯ РОМАНОВИЧ: Горька радість Івана Михайловича	472
МИХ. ЧАЙКОВСЬКИЙ: Проблема літання (докінчення)	481
МИХ. ЗУБРИЦЬКИЙ: „Ліси і пасовиска“ (спомини)	503
Л. ПАХАРЕВСЬКИЙ: Дівчина з переляканими очима	513
МИХ. ГРУШЕВСЬКИЙ: На українські теми: Маленька жертва	523
ІГОР УЛАГАЙ: Великий Старець Гори	533
СЕЛЬМА ЛЯГЕРЛЕФ: Інгрід, переклала Дніпрова Чайка (докінчення)	535
М. ЗАЛІЗНЯК: Українська популярна література в 1909 р. Видання на російській Україні (докінчення)	588
ПАВЛО ГРАБ: Переспіви з фінських поетів: Казимір Лейно (Ленбом)	595
М. ГЕХТЕР: Закон 9 падолиста на Україні (докінчення)	596
П. СМУТОК: З російсько-українського життя	621
Бібліографія	630
Книжки надіслані до редакції	642
Від редакції	
Зміст III тому ЛНВістника	
Оголошення	
Зміст 1-ої кн. ЛНВ. 1911 р.	

1910.

РІЧНИК XIII.

ТОМ LII.

КНИЖКА XII.

ЗА ГРУДЕНЬ.

ЛІТЕРАТУРНО- НАУКОВИЙ ВІСТНИК

ЛЬВІВ - КИЇВ.

З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка
під зарядом К. Безвідського

Жертвуйте на пам'ятник Шевченка у Києві!

Жертви слати на книжечку
Краєвого Союзу Кредитового у Львові, ч. 5555.

Друкується і вийде незабаром:

ІЛЮСТРОВАНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Проф. МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

популярно написана, велика книжка, багато ілюстрована: коло 450 сторінок, 250 ілюстрацій, (портретів, знімків, старинних малюнків), багато карт і планів.

Ціна без оправи буде коло 5 корон, оправи від 1 кор. 50 сот.

Замовлення прийматиме вже тепер Книгарня Наукового Товариства імени Шевченка. Хто хоче дістати зараз по виході, нехай замовляє вже тепер.

Останні видання

Українсько-руської Видавничої Спілки (1908—1910):

Іван Франко: Украдене щасте, пєса на 5 дій	—	56
„ Лис Микита, опрavl.	1	30
„ Анна Русинка, королева Франції, брош. 40 с. опр.	—	80
„ Фьлорентійські ночі, брош. 1 К опр.	1	40
„ Нарис українсько-руської літератури, брош. 3 К 60 с., опр.	4	—
„ Молода Україна, брош. 1 К 60 с., опр.	2	—
„ Учитель, комедія в 3 діях	—	60
„ Зів'яле листе, вид. 2 (в тих днях вийде)	—	—
„ Батьківщина. Оповідання (друкується)	—	—
Рудольф Ерінґ: Боротьба за право	1	—
А. Оляр: Від монархії до республіки (сторінка з історії французької революції)	—	40
Спиридон Черкасєнко: Хвилинки, збірка поезій	—	56
Марко Вовчок: Посмертні оповідання (що не вийшли в попередні збірки): Дяк, Пройдисвіт, Лист з Парижа, Як Хапко солоду відрік ся, Гайдамаки)	2	—
М. Лозинський: Польська народова демократія	1	40
С. Ковалів: Похресник і інші оповідання, брош. 2 К 20 с., опр.	2	60
„ Чародійна скрипка, брош. 1 К 20 с., опр.	1	60
Й. Бойер: Сила віри, роман	1	40
„ Галицька: „В неділю рано зіле копала“, повість	2	24
„ Меун: Пан, повість, пер. Л. Пахарєвський	1	40
„ Іно: Філістер, повість з життя української інтелігенції в Галичині, брош. 3 К 30 с., опр.	3	90
„ Оповідання	1	70
„ Товстанне народнього господарства	1	70
„ Зелєнко: Страчене житє, оповід. селянина (в тих днях вийде).	—	—
„ Левицький: Дурисвіти (друкується)	—	—

КНИГАРНЯ Наук. Тов. ім. Шевченка
у Львові, Ринок ч. 10,

має на складі всі українські видання, висилає всякі книжки на всяких мовах скоро і точно.

МИХ. ГРУШЕВСЬКИЙ.

Смерть Толстого.

Відлетів великий дух!

Не стало чоловіка, що пановав над уявою і почуттями людей так сильно, так довго, провожаючи покоління за поколіннями і будячи в них все нові й нові ідеї своїми образами, покличами і гнівними докорами.

Приносив так багато, що давав кожному щось. Ті що не надавали великого значіння його філософії клонили голову перед незрівняним артистом, незглибимим знавцем життя і чоловіка. Ті в котрих не знаходила відклику краса і сила його творчости, глибоко шанували його як натхненного учителя життя. Ті котрих не задовольяв його крайній індивідуалізм, шанували його проповідь гуманности і любови чоловіка до чоловіка. Для мільонів людей він перед усім був могутним апостолом протеста против соціальної неправди, і знов мільони його ближших співгорожан відзивали ся всею душею, коли силою авторитета, який давав йому пошанівок цілого культурного світа, він громив неправду і гніт, що давили життя його ближшої отчини. І в сій незмірній многогранности його духа, в невичерпанім богацтві його творчости лежала головна причина тої нечуваної популярности, котру здобув він, зробивши своїми приклонниками і адептами людей різних рас, культур, суспільних клас і поколінь. Людство піднесло його на такий високий педестал, як се не міг мріяти ніхто з його сучасників, і він тримав ся нім так трівко, панував над духовим життям людства так довго, що й самі звичайні фізичні вимоги тратили свою силу перед сею незвичайною силою духа. Вона побіждала час і просторонь і ставала чимсь ніби премирним. Сяєво вічности оповило її вже за життя, і здавало ся неможливим, щоб звичайна доля людська могла мати над нею силу. І тому таке пригнобленне обхопило сучасний світ, коли звичайний людський кінець завитав над сею вічною головою десь там, серед сірих рівнин його сповитої мором країни. Одвічна трагедія людського життя одправила ся ще раз перед жахливими очима людства, і наповнила його страхом і почутем немочи.

Так, і він був тільки чоловік!

Тільки тепер, коли се стало ся, перечитуючи його останній твір („Три дні в селі“), відчуваєш, як тоді уже катастрофа навис-

ла над головою Великого Старця. „Ісход“ вже став перед ним! І не тільки в контрасті його родинної обстанови, серед якої він мусів жити, і того соціального оточення — безконечної темноти біди і безрадности, котра стояла навколо роскоші його сім'ї, — але також і в повній безрадности його теорій особистого досконалення супроти того залізного перстня соціальних і політичних обставин, які на чисту іронію зводили його викохані теорії. Ті копійкові подачки, які він був змушений против своїх переконань роздавати бідоті, і ті обіцянки — „розвідати ся і що буде можна — зробити“, які він мусів подавати в відповідь на звернені до нього благання помочи, були виразом безсилности сеї релігії індивідуального усовершення там, де кожда рисочка того образу, який він бачив навколо себе, звала до організованости, солідарности, соціальности.

Сі образки кінчили ся його приспівкою останніх літ—проповідю соціалізації землі. Але за старою приспівкою виступало вже предчуте перелому — ісходу.

Чи була се путь за новими ідеями, що неясно предбачали ся вічно молодому духови і гнали його з насиджених місць, утертих стежок до усвідомлення і розв'язання сих ще неясних нових гадок, що непокоїли його уяву? Чи була се дорога до невідомих берегів дальшої творчости, і немічна плоть перервала новий могутний лет духа? Чи—була се утеча знесиленої істоти до самітного і тихого місця, щоб закінчити своє вижите жите, і той маленький залізничий домок, загублений серед російських рівнин, був тим тихим закутком, де знемоціла живина шукає тихого розстання з житем?

Несподівана катастрофа, чи вже відчутий і бажаний кінець? Сього не пояснить нам, можливо, вже ніхто.

Промине чимало часу, поки утишить ся той шум, який чинили, роздмухували і підтримували навколо покійного і певно ще довго будуть підтримувати всякі творці і ловці сензаційностей, спекулянти на все що може роздражнити уяву змученого обивателя. Образ покійного встане перед нами в своїй простоті й спокою, гідних всякої дійсної величи, тільки тоді, коли перестануть сі суетні вжитки і надуживання авторитету і слави його на ріжні біжучі гешефти, цілі й інтереси, і виступить те вічне і неминуще, що містило ся і лишило ся в творчости його духа.

Покійний при всій своїй релігійности і перенятю ідеєю живого і діяльного Бога не приймав індивідуального безсмертя,—приймав

переживання чоловіка у всім тім що виходило з рам його чисто індивідуального життя і тим повнійше переживання, чим сильнійше підіймався чоловік над своєю індивідуальністю й переймався загальним і спільним, службою життю людства, життю всесвіту. В с'їм був другий полюс його проповіді пасивності й індивідуалізму, прегарне, вічно живуще зерно вічно-людської релігії, котра ще чекала своєї кристалізації в дальшій творчості покійного.

Його остання думка підіймала ся над особистим стражданням, над індивідуальним кінцем, і як свідчать свідки його смерті — вона звертала ся до „страждань мільонів“, — до страждань всього людства, для котрого страждання стало неминучим елементом індивідуального життя і усувається тільки можливо повним і інтенсивним розпусканням своєї індивідуальності в загальним і спільним.

Які б не були дійсні причини ісходу, обставини його останніх днів наблизили образ покійного до загально-людського почуття.

З висот світової слави, на котрі поставило його людство, з цим фіміаму, з педесталу вселюдського куміра він зійшов, щоб в слабости і немочи своїй дати відчутти, що в своїй величчї і славі він був теж тільки чоловік.

Близький і рідний всьому що чує себе чоловіком.

М. ЄВШАН.

Лев Толстой.

1828—1910.

В урочисто-жалібну хвилю в життю цілого російського громадянства по страті сього гевія, — не хочу говорити панегіриків в його честь. Сього він сам не потребує. Постараю ся змалювати його образ, як він представляється мені.

Велетень Толстой, якого поховала власне сими днями Европа і весь культурний світ, який умів дійти до такого кольосального розголосу за життя і безперечно удержить ся при своїй славі і по смерті — цікавий буде для нас все з двох причин: через той дивний стосунок, який зайшов поміж його життям і тенденцією його творчості з одного боку, а з окружаючим світом, людьми з другого. Цікавий власне покійник як артист і як людина.

Думки про Толстого змінювали ся дуже часто, так само, як змінювався він сам. Були моменти, коли він цїнявся у людній тільки як великий художник, а були також хвилі, коли він здобував собі повагу у людий якраз тільки через моральне післанництво своєї творчості. Але найціка-